

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 10Sžk/4/2020
Identifikačné číslo spisu: 5018200417
Dátum vydania rozhodnutia: 31. marca 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Petra Príbelská
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:5018200417.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Petry Príbelskej, PhD. a členov senátu JUDr. Anity Filovej a JUDr. Juraja Vališa, LL.M. (spravodajca), v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): N. K., N. XXX/X, Z., právne zastúpený: Mgr. Rastislav Otruba, advokát, Kvačalova 1227/55, Žilina, proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, kancelária Žilina, Národná 34, Žilina, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaZA/12027/2017 zo dňa 19. septembra 2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č.k. 31S/101/2018-40 z 27. novembra 2019, takto

rozhodol:

Kasačná sťažnosť sa z a m i e t a .

Účastníkom konania sa právo na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom č.k. 31S/101/2018-40 z 27. novembra 2019, postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného č. KaZA/12027/2017 zo dňa 19. septembra 2018 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) a vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie. Napadnutým rozhodnutím žalovaný nepriznal žalobcovi ako žiadateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci. Žalobca žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci požiadal žalovaného o poskytnutie právnej pomoci vo veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 21S/71/2015, predmetom ktorej je preskúmanie rozhodnutia Finančnej správy Slovenskej republiky č. 1100308/1/163245/2015. Žalovaný v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že žalobca ako žiadateľ nespĺňa jednu z podmienok na poskytnutie právnej pomoci - nenachádza sa v stave materiálnej núdze a zároveň žalovaný nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“).

2. Krajský súd s poukazom na príjmovú situáciu žalobcu pri zohľadnení pravidelných (oprávnených) a nevyhnutých výdavkov konštatoval, že na strane žalobcu neexistujú okolnosti odôvodňujúce poskytnutie právnej pomoci s finančnou účasťou podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. Krajský súd poukázal na to, že predmetom sporu žalobcu, v ktorom sa domáhal od žalovaného poskytnutia právnej pomoci, je preskúmanie zákonnosti rozhodnutí daňových orgánov, v zmysle ktorých bol žalobcovi vyrubený rozdiel dane z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie 2009 v sume 34 350,98 € a teda predmetný spor súvisí s podnikateľskou činnosťou žalobcu. Ďalej uviedol, že neposkytnutím právnej pomoci zo strany žalovaného nie je obmedzené právo žalobcu na súdnu ochranu, keďže žalobca si môže zvoliť advokáta (pričom z jeho podaní vyplýva, že túto možnosť aj využíva) a vzhľadom na celkovú príjmovú, majetkovú a sociálnu situáciu žalobcu a jeho spoločne posudzovaných osôb a po zvážení povahy sporu nejde o prípad, kedy by neposkytnutie právnej pomoci malo vážne následky a spôsobilo vážnu ujmu na právach a oprávnených záujmoch žalobcu ako žiadateľa.

3. V nadväznosti na uvedené krajský súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Sžo/4/2018 z 25. októbra 2018, v zmysle ktorého je povinnosťou žalovaného postupovať v súlade so zákonom č. 327/2005 Z.z. a vyhodnocovať status žalobcu aj v intenciách ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. a v súlade s touto právnou úpravou rozhodnúť ešte pred vydaním rozhodnutia žalovaného. V zmysle citovaného rozsudku, v prípade, ak žalovaný takto nepostupuje, jeho konanie je zaťažené vadou, ktorá môže mať vplyv na zákonnosť jeho rozhodnutia, pričom pre posúdenie veci nie je relevantné, či sa žiadateľ postupu a rozhodovania podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. domáhal, keď v súlade s článkom 46 ods. 1 Ústavy SR a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je povinnosťou žalovaného žiadosť vyhodnotiť aj v intenciách uvedenej právnej úpravy. Krajský súd sa nestotožnil s uvedeným názorom vyjadreným v citovanom rozsudku. Poukázal na záver Najvyššieho súdu SR, že zákonodarca zákonom č. 327/2005 Z.z. v ustanovení § 5b ods. 6 citovaného zákona splnil povinnosť transpozície smernice Rady č. 2003/8/ES zo dňa 27. januára 2003 na zlepšenie prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch, a teda harmonizácie s právom Európskeho spoločenstva a Európskej únie. K tomu uviedol, že tomuto záveru mal zákonodarca podriaďiť aj slovné znenie ustanovenia § 5b ods. 6, § 6 ods. 1, § 6b ods. 1 a § 6b ods. 2 citovaného zákona, avšak zákonodarca v citovaných ustanoveniach použil slová: „..., ak ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, môže riaditeľ...“, „... fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti...“, „... ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže centrum...“, resp. „..., centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.“. S ohľadom na uvedené krajský súd konštatoval, že zákonodarca teda zveril žalovanému právo poskytnúť právnu pomoc žiadateľovi, pričom žalovanému zároveň udelil oprávnenie rozhodnúť o tom, či právnu pomoc poskytne alebo nie (slovo „môže“) a to v prípade, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci resp. ak ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti.

4. Sťažovateľ zastúpený advokátom podal včas kasačnú sťažnosť proti napadnutému rozsudku z dôvodu, že krajský súd sa odklonil od ustálenej judikatúry kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP) a z dôvodu, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP). Sťažovateľ navrhol, aby kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietal, že bolo povinnosťou žalovaného postupovať v súlade so zákonom č. 327/2005 Z.z. a vyhodnocovať status žalobcu (sťažovateľa) aj v intenciách ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. a v súlade s touto právnou úpravou rozhodnúť ešte pred vydaním rozhodnutia žalovaného. Keďže žalovaný takto nepostupoval, jeho konanie je zaťažené vadou, ktorá môže mať vplyv na zákonnosť jeho rozhodnutia, pričom pre posúdenie veci nie je relevantné, či sa žiadateľ (sťažovateľ) postupu a rozhodovania podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. domáhal, keď v súlade s článkom 46 ods. 1 Ústavy SR a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je povinnosťou žalovaného žiadosť vyhodnotiť aj v intenciách uvedenej právnej úpravy. Poukázal na body 17 a 18 napadnutého rozsudku a namietal, že krajský súd sa odklonil od rozsudku Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Sžo/4/2018 z 25.októbra 2018.

5. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedol, že kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. h/ SSP nemožno odôvodňovať poukazom len na jedno rozhodnutie, pričom žalovaný poukázal na to, že sťažovateľom citovaný rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Sžo/4/2018 z 25.októbra 2018 nebol publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR a teda netvorí ustálenú rozhodovaciu prax kasačného súdu. Ku kasačnému dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP žalovaný namietal, že sťažovateľ len prevzal právny názor vyslovený v rozsudku Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Sžo/4/2018 z 25. októbra 2018, pričom však neuviedol, v čom konkrétne spočíva nesprávne právne posúdenie krajského súdu. Navrhol kasačnú sťažnosť zamietnuť ako nedôvodnú.

6. V zmysle čl. 154g ods. 4 a 6 Ústavy v spojení s § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 757/2004 Z.z.“) odo dňa 1. augusta 2021 začal Najvyšší správny súd SR činnosť a stal sa príslušným na konanie vo všetkých veciach, v ktorých do 31. júla 2021 konali senáty správneho kolégia Najvyššieho súdu SR. Predmetná kasačná sťažnosť bola predložená Najvyššiemu súdu SR 31. januára 2020 a bola zaregistrovaná pod sp.zn. 10Sžk/4/2020. V zmysle uvedeného je od 1. augusta 2021 na konanie o predmetnej kasačnej sťažnosti príslušný Najvyšší správny súd SR. Vec bola v zmysle § 51 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. v súlade s platným a účinným Rozvrhom práce Najvyššieho správneho súdu SR náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti SR pridelená senátu 5S Najvyššieho správneho súdu SR, ktorý o nej rozhodol v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia pod pôvodnou spisovou značkou. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach dôvodov podanej kasačnej sťažnosti v zmysle § 453 ods. 1 a 2 SSP, kasačnú sťažnosť prejednal postupom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky <<http://www.nssud.sk>> (§ 137 ods. 2 a 3 SSP) a kasačnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

7. Podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z., ak ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, môže riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa tohto zákona z prostriedkov centra.

8. Kasačný súd po oboznámení sa s rozsahom a dôvodmi kasačnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku preskúmal rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, skúmal aj napadnuté rozhodnutia žalovaného správneho orgánu a konanie im predchádzajúce najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými zásadnými námietkami uvedenými v žalobe a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného.

9. Kasačný súd považuje za relevantné pre posúdenie dôvodnosti kasačnej sťažnosti vysporiadanie sa s otázkou, či za daných skutkových okolností bolo povinnosťou žalovaného postupovať v súlade so zákonom č. 327/2005 Z.z. a vyhodnocovať status žalobcu aj v intenciách ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. a v súlade s touto právnou úpravou rozhodnúť ešte pred vydaním napadnutého rozhodnutia žalovaného.

10. Kasačný súd po oboznámení sa s obsahom spisu mal za preukázané, že sťažovateľ ako žiadateľ v žiadosti o poskytnutie právnej pomoci doručenej žalovanému 28. júna 2017 (ďalej aj len „žiadosť“) požiadal o poskytnutie právnej pomoci vo veci vedenej na krajskom súde pod sp.zn. 21S/71/2015, predmetom ktorej bolo preskúmanie rozhodnutia Finančnej správy Slovenskej republiky č. 1100308/1/163245/2015 z 17. apríla 2015, ktorým Finančné riaditeľstvo SR potvrdilo rozhodnutie Daňového úradu Žilina z 14. marca 2013, ktorým bol žiadateľovi vyrubený rozdiel dane z príjmov fyzickej osoby za zdaňovacie obdobie 2009 v sume 34 350,98 €. V žiadosti sťažovateľ neuvádzal dôvody, resp. výslovne sa nedomáhal postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. Zo spisu ďalej vyplynulo, že započítateľný príjem sťažovateľa a jeho manželky ako spoločne posudzovanej

osoby v relevantnom posudzovanom období predstavoval príjem zo závislej činnosti sťažovateľa, odmeny sťažovateľa z funkcie konateľa, príjem manželky sťažovateľa zo závislej činnosti v celkovej sume 2 804,19,- eur mesačne. V žiadosti sťažovateľ uviedol mesačné výdavky týkajúce sa bývania (spolu 750,00 €), stravy (spolu 900,00 €), ošatenia a hygieny (150,00 €), zdravotnej starostlivosti (spolu 100,00 €), pôžičiek a exekúcií manželky (161,81 € a 170,26 €) a štátneho fondu rozvoja bývania (100,00 € a 693,20 €). Tieto preukazoval doložením príslušných úverových zmlúv a zmluvy o poskytnutí podpory uzatvorenou medzi sťažovateľom, jeho manželkou a Štátnym fondom rozvoja bývania. Započítateľný príjem žiadateľa a jeho manželky ako spoločne posudzovanej osoby v posudzovanom období (december 2016 až jún 2017) predstavoval príjem zo závislej činnosti žiadateľa, odmeny žiadateľa z funkcie konateľa, príjem manželky žiadateľa zo závislej činnosti v celkovej sume 2 804,19 € mesačne. Z listov vlastníctva získaných z katastrálneho portálu Úradu geodézie, kartografie a katastra SR, ktoré boli súčasťou administratívneho spisu bolo zistené, že sťažovateľ nevlastní žiadnu nehnuteľnosť zapísanú v katastri nehnuteľnosti a jeho manželka je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností:

- v katastrálnom území Z.: parcely reg. C č. 536, druh - zastavané plochy a nádvoria o výmere 445 m² a domu, súpisné č. 136 na parcele č. 536, spoluvlastnícky podiel 1/1 (LV XXX); parcely reg. C č. 537/1, druh - záhrady o výmere 424 m² a parcely reg. C č. 537/2, druh - zastavané plochy a nádvoria o výmere 135 m², spoluvlastnícky podiel 1/1 (LV XXXX) rodinného domu súpisné číslo 386 na parcele č. 537/2, spoluvlastnícky podiel 1/1 (LV XXXX);

- v katastrálnom území K.: parcely reg. C č. 124/106 a 124/419, druh - zastavané plochy a nádvoria o výmere 169 a 544 m² a domu, súpisné číslo 68 na parcele č. 124/106, spoluvlastnícky podiel 1/1 (LV XXXX) a

- katastrálnom území T.: parcely reg. E č. 629, druh - trvalé trávne porasty o výmere 186 m², spoluvlastnícky podiel 1/1 (LV XXXX).

11. Kasačný súd konštatuje, že s ohľadom na judikatúru Najvyššieho súdu SR v súvislosti s posudzovaním prípadne povinnosti žalovaného vyhodnocovať status žalobcu v intenciách ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. bola súdna prax v prístupe k tejto otázke nejednotná, čo vyplynulo okrem iných (napr. rozsudky Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Sžk/20/2020, sp.zn. 4Sžk/4/2020) aj z rozhodnutia, ktoré v napadnutom rozsudku označil krajský súd, a na ktoré napokon poukázal aj sťažovateľ (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Sžo/4/2018). K zjednoteniu rozhodovacej praxe došlo až na základe rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu SR vo veci vedenej pod sp. zn. 1Vs/1/2021 z 24. februára 2022, pričom právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty kasačného súdu záväzný. V citovanom rozhodnutí veľký senát Najvyššieho správneho súdu SR zodpovedal otázku, ktorá je relevantná aj pre prejednávanú vec, teda, či je Centrum právnej pomoci povinné preskúmať mu predloženú žiadosť o poskytnutie právnej pomoci aj v zmysle § 5b ods. 6 zák. č. 327/2005 Z. z., a to v prípade, ak to žalobca v žiadosti výslovne neuvádza.

12. Kasačný súd poukazuje na to, že veľký senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 1Vs/1/2021 z 24. februára 2022 vyslovil okrem iného právny názor, cit.:

„45. Kolidujúce právne názory, vyslovené súčasne, alebo aj osobitne, v troch iných rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (v podstate v dvoch rozhodnutiach, keďže rozhodnutie sp.zn. 4Sžk/4/2020 odkazuje na rozhodnutie sp.zn. 6Sžk/20/2020), označených predkladajúcim senátom, v podstate hovoria, že žalovaný je povinný, s ohľadom na imperatív uvedený v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, skúmať vždy aj podmienky pre postup podľa § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci, ba dokonca, že to má, aj mimo uplatnených žalobných bodov, robiť správny súd. V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 8Sžo/4/2018 je žalovaný povinný vyhodnocovať status žiadateľa v intenciách ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. a v súlade s touto právnou úpravou rozhodnúť ešte pred vydaním rozhodnutia žalovaného.

46. Veľký senát zastáva názor, že otázky nastolené predkladajúcim senátom je potrebné zodpovedať po zohľadnení štruktúry článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a vzájomného vzťahu medzi režimom podľa § 6 a § 10 zákona o poskytovaní právnej pomoci, ktoré upravujú konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci podmienené splnením relatívne konkrétne vymedzených zákonných podmienok, a režimom podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona, ktorý, naopak, upravuje iba možnosť

riaditeľa Centra právnej pomoci po predchádzajúcom stanovisku Rady Centra právnej pomoci (ďalej len „rada“) rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z.z.

47. Z uvedených ustanovení vyplýva, že kompetencia rozhodovať o nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6 a § 10 zákona o poskytovaní právnej pomoci je zverená žalovanému, kým kompetencia rozhodovať o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona je zverená riaditeľovi Centra právnej pomoci po obdržaní stanoviska rady.

48. Ďalej je zrejmé, že § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci umožňuje riaditeľovi Centra právnej pomoci rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci v prípade, že žiadateľ nespĺňa iné podmienky na priznanie nároku na právnu pomoc, kedykoľvek, a to i bez toho, aby sa takéhoto postupu výslovne žiadateľ o právnu pomoc domáhal. Ide o akýsi nástroj na odstránenie tvrdosti zákona. Využitie tejto zákonnej možnosti je však výlučne v kompetencii riaditeľa s tým, že rozhodnúť môže až po predchádzajúcom stanovisku rady Centra právnej pomoci. Prirodzene sa predpokladá, že to bude práve žalovaný, ktorý po vyhodnotení, že v danom prípade nie sú splnené podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z.z., túto predloží riaditeľovi na postup podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona, ak pôjde o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti.

49. Rovnako je však zrejmé, a to je moment, v ktorom veľký senát deklaruje odklon od doterajších právnych názorov, že zo znenia § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné nijako vyvodiť, že by sa uvedené ustanovenie malo aplikovať vždy, a to aj v prípade, ak sa ho sám žiadateľ o právnu pomoc nedomáha. Inak povedané ustanovenie § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. nezakladá právny nárok na vydanie rozhodnutia o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci. Tento záver následne znamená, že žalovaný nie je povinný v odôvodnení svojho rozhodnutia v každom jednotlivom prípade, teda aj v prípade, ak sa žiadateľ postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. nedomáha, uvádzať dôvody nepredloženia žiadosti riaditeľovi Centra právnej pomoci na rozhodnutie podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. To súčasne znamená, že žalovaný bude mať povinnosť odôvodniť svoj záver o nepotrebnosti využitia ustanovenia § 5b ods. 6 citovaného zákona iba za situácie, ak sa daného postupu bude žiadateľ výslovne domáhať (bližšie bod 52 rozsudku).

50. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp.zn. 8Sžo/4/2018 z 25. októbra 2018 (v poradí ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na tento rozsudok nadviazali) založil svoj záver o povinnosti žalovaného postupovať a rozhodovať podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. a to aj vtedy pokiaľ sa žiadateľ postupu a rozhodovania podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. nedomáha, na článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

51. Podľa názoru veľkého senátu, z relatívne otvorenej klauzuly článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky však nie je možné vyvodiť, že by tento ukladal povinnosť poskytovať (súdnou aj mimosúdnou) právnu ochranu mimo rámcov, v ktorých sa tejto právnej ochrany domáha osoba brániaca svoje práva. Z článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky teda nevyplýva právo na sua sponte iniciované konania brániace práva dotknutej osoby, ani na to, aby v rámci takých konaní existovali nejaké námietky povahy ex officio. Rovnako je namieste zdôrazniť, že právo na právnu pomoc nepožaduje bez ďalšieho ani Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tiež, že právo na prístup k súdu nie je z dôvodu absencie právnej pomoci automaticky porušené (najmä rozsudok Siakowska v. Poľsko, resp. Airey v. Írsko). Veľký senát v uvedenej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva neidentifikoval, že by bolo potrebné skúmať prípadný titul nároku na právnu pomoc aj bez toho, aby sa tohto nároku (nejakým titulom) domáhala osoba, ktorej sa má právna pomoc poskytovať. S poukazom na uvedené, argumenty vyplývajúce z konkurujúcich rozhodnutí neobstoja.

52. Veľký senát z dôvodu potreby komplexného posúdenia nastolenej aplikácie ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. považuje za potrebné vyjadriť sa k žiadanému postupu žalovaného v situácii, keď žiadateľ v samotnej žiadosti o poskytnutie právnej pomoci uvedie, že sa domáha aj

postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. V takomto prípade, pokiaľ žalovaný nebude považovať danú vec za vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie dôvody, ktoré boli relevantné pre prijatie daného záveru a predmetnú žiadosť riaditeľovi Centra právnej pomoci predkladať nebude.

53. Na strane druhej, žalovaný bude predkladať žiadosť riaditeľovi na rozhodnutie, pokiaľ na základe vlastného uváženia (správna úvaha) dospeje k záveru, že v prípade žiadateľa, ktorý nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z.z. z prostriedkov centra, ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti. Na predloženie veci riaditeľovi teda nebude relevantnou skutočnosť, či sa žiadateľ v žiadosti o poskytnutie právnej pomoci domáha alebo nedomáha aplikácie ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. Následne o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci rozhodne riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady. Rozhodnutie riaditeľa bude mať povahu skôr vydaného rozhodnutia podľa § 27 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, ktoré nie je samostatne spôsobilým predmetom súdneho prieskumu. Toto rozhodnutie však bude, na základe návrhu žalobcu podľa ustanovenia § 191 ods. 3 písm. b/ Správneho súdneho poriadku, preskúmateľné v spojení s meritórnym rozhodnutím vo veci žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, práve podľa už uvedeného ustanovenia § 27 ods. 1 SSP, nakoľko bolo pre vydanie negatívneho meritórného rozhodnutia žalovaného vo veci záväzné.

54. Veľký senát v súvislosti s rozhodnutiami, od ktorých deklaruje odklon považuje za potrebné tiež uviesť, že senáty (6S a 4S kasačného súdu) posudzovali aplikáciu ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. až na základe uplatnenej sťažostnej námietky, ktorá však má z pohľadu ustanovenia § 441 Správneho súdneho poriadku jednoznačnú povahu novoty, nakoľko nebola uplatnená v správnej žalobe pred krajským súdom. V tejto súvislosti veľký senát zdôrazňuje, že ustanovenie § 441 Správneho súdneho poriadku neumožňuje v kasačnej sťažosti uplatňovať nové skutočnosti a dôkazy, okrem tých, ktoré majú preukázať pripustnosť a včasnosť podanej kasačnej sťažosti, čo sa však nevzťahuje na daný prípad. Navyše veľký senát súhlasí s predkladajúcim senátom, že z odôvodnení týchto rozhodnutí nie je zrejмый dôvod, prečo dané senáty prihliadli na uvedenú sťažostnú námietku. Len na doplnenie, veľký senát mal z odôvodnenia rozhodnutia sp.zn. 8Sžo/4/2018 dokonca preukázané, že navrhovateľ (išlo o konanie podľa tretej hlavy OSP) danú námietku nevzniesol ani v podanom opravnom prostriedku a ani následne v podanom odvolaní (OSP), pričom absencia postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. bola práve dôvodom zmeny napadnutého rozsudku v podobe zrušenia rozhodnutia žalovaného (v tom čase odporcu) a vrátenia mu veci na ďalšie konanie aj spolu so záverom, že aplikáciu ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. má rovnako ex offo skúmať aj správny súd. S uvedeným záverom sa veľký senát nestotožňuje majúc za to, že vo veci, o ktorú v danom prípade ide, je správny súd viazaný rozsahom a dôvodmi správnej žaloby (§ 134 ods. 1 SSP).

55. Pochopiteľne nie je vylúčené, že nastane situácia, že žiadateľ v rámci žiadosti nebude požadovať pre prípad nesplnenia zákonných podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, postup podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. a absenciu postupu podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona namietne až v správnej žalobe. Pri posudzovaní dôvodnosti takejto správnej žaloby, bude namieste prezumovať, že „mlčanie“ žalovaného v odôvodnení rozhodnutia ohľadom (ne)aplikácie § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. znamená, že tento postup neuplatnil, nakoľko vo veci neidentifikoval dôvody hodné osobitného zreteľa, čo súčasne ale znamená, že otázkou aplikácie ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. sa zaoberal a nepovažoval ju za dôvodnú. Správny súd následne v rozsahu uplatnených žalobných bodov vyhodnotí povahu veci, ktorej sa predmetná žiadosť týka s tým, že pokiaľ bude mať za to, že by predmetná žiadosť mala byť práve z dôvodu jej podstaty posudzovaná aj podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z., zruší rozhodnutie žalovaného a vec mu vráti na ďalšie konanie, v rámci ktorého žalovaný predloží žiadosť riaditeľovi na rozhodnutie podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. Tento postup správneho súdu však nemôže byť pravidlom, ale vždy bude závisieť od okolností konkrétneho prípadu, jeho závažnosti a dôležitosti, na ktoré správny súd poukáže v odôvodnení svojho rozhodnutia. Uvedený záver môže evokovať rozpor s prijatým záverom veľkého senátu, ktorý uviedol v bode 49, avšak nie je tomu tak. Veľký senát v tejto súvislosti opakuje, že žalovaný nie je povinný zdôvodňovať prečo neaplikoval ustanovenie § 5b ods. 6

zákona č. 327/2005 Z.z., pokiaľ to žiadateľ výslovne neuvádza vo svojej žiadosti. V takomto prípade bude ale zároveň platiť, že aplikáciu ustanovenia § 5b ods. 6 citovaného zákona nepovažoval za dôvodnú.

56. Nad rámec uvedenej veci veľký senát ešte dáva do pozornosti možnosť využitia tzv. predbežnej konzultácie podľa § 9 zákona č. 327/2005 Z.z., v rámci ktorej sú žiadateľovi vysvetlené podmienky uplatnenia nároku na poskytnutie právnej pomoci.

57. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností veľký senát na nastolenú otázku predkladajúceho senátu odpovedá nasledovne:

Centrum právnej pomoci nie je povinné preskúmať mu predloženú žiadosť o poskytnutie právnej pomoci aj v zmysle § 5b ods. 6 zák. č. 327/2005 Z.z., na základe ktorého by mohol riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci žiadateľovi, ktorý nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa tohto zákona z prostriedkov Centra právnej pomoci, pokiaľ ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, ak to žalobca v žiadosti výslovne neuvádza.“.

13. Kasačný súd konštatuje, že vzhľadom na podstatu kasačných námietok a vzhľadom na skutkové okolnosti je citovaný právny názor plne aplikovateľný aj na prejednávajúcu vec, a teda možno uzavrieť, že vzhľadom na to, že sťažovateľ v žiadosti nepožadoval aplikáciu postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z., žalovaný nebol povinný aplikovať tento postup. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ potrebu aplikácie resp. absenciu aplikácie tohto postupu namietal v správnej žalobe, kasačný súd najmä s poukazom na bod 55 rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1Vs/1/2021 z 24. februára 2022 konštatuje, že z napadnutého rozsudku je zrejmé, že krajský súd v rozsahu determinovanom jednotlivými žalobnými bodmi vyhodnotil povahu veci, ktorej sa predmetná žiadosť týka s tým, že nezistil, že by predmetná žiadosť mala byť práve z dôvodu jej podstaty posudzovaná aj podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z.

14. Kasačný súd konštatuje, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku zaoberal všetkými relevantnými námietkami, a aj s prihliadnutím na závery spomínaného rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1Vs/1/2021 z 24. februára 2022 kasačný súd konštatuje, že krajský súd prejednal vec v medziach podanej žaloby, preskúmal zákonnosť postupu a rozhodnutia žalovaného a svoje rozhodnutie dostatočne odôvodnil. Kasačný súd preto kasačnú sťažnosť sťažovateľa ako bezdôvodnú zamietol.

15. O náhrade trov kasačného konania rozhodol tak, že sťažovateľovi, ktorý v tomto konaní nemal úspech, ich náhradu podľa § 167 v spojení s § 467 ods. 1 SSP nepriznal a žalovanému ich náhrada nevyplýva zo zákona.

16. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší správny súd SR v senáte pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

